

33. МЕТОДИ ЗА НОРМИРАНЕ НА РАЗХОДА НА МАТЕРИАЛИ И ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПОЛЗВАНЕТО ИМ

1. Нормиране на разхода на материали
2. Методи за нормиране на разхода на материали - **аналитичен** и **опитно-статистически**
3. Показатели за оценка на използването на материалите - **натурални** и **стойностен показател**

1. Нормиране на разхода на материали

Нормирането на разхода на материали има за **цел** да определи:

необходимото количество предмети на труда в **начално състояние** (суровини, материали и купени полуфабрикати) за изработване на **единица продукция**.

Според вида на произвежданата продукция **разходната норма** може да бъде **за изработване на**:

1) **заготовка** - установява необходимото количество суровини и/или материали за изработване на определено количество **отливки, щамповки, изковки** и др.;

2) **детайл** - регламентира необходимото количество листов, профилен или друг вид материал, от който се изработва един или няколко детайла;

3) **изделие** - определя необходимите количества от **всички видове** суровини, материали и купени полуфабрикати, необходими за изработването му.

2. Методи за нормиране на разхода на материали

Два метода: **аналитичен и опитно-статистически.**

1) **аналитичен метод** - за определяне на **ПО-ТОЧНИ** **разходни норми** на материали, основаващи се на задълбочен анализ на:

- **конструкцията на изделието,**
- **масата на отделните му елементи,**
- **технологичните методи** за изработване на заготовките и детайлите,
- **различните видове отпадъци и**
- **процента на действителния брак.**

Разходната норма се получава като към **чистата маса** на продукта се **прибавят** действително необходимите количества материали за съответните **прибавки** на обработваните повърхнини в зависимост от приетата технология и за **покриване** на нормативно установения технологичен **брак**.

2) опитно-статистически метод – използват се **статистически данни за разхода на материали за вече произведен продукт**, поради което **не се стимулира отстраняването на** съществуващи **недостатъци** в производствената дейност, **водещи до преразход на материали**.

Опитно-статистическият метод трябва да се използва **по изключение** при много **голямо разнообразие** на произвежданата продукция.

3. Показатели за оценка на използването на материалите

Използват се два вида показатели: **натурални** и **стойностен показател**.

1) **натурални показатели:**

а) коэффициент на чистата маса на изделието ($K_{чм}$)

- показва относителният дял на **чистата маса на изделието** ($G_{изд}$) в **разходната норма на материали** ($H_{мат}$) и се изчислява по формулата:

$$K_{чм} = \frac{G_{изд}}{H_{мат}} .$$

б) коэффициент на относителната маса на изделието ($K_{ом}$) - показва **чистата маса на изделието** ($G_{изд}$), падаща се на **единица потребителна стойност на изделието** (C_n) и се изчислява по формулата:

$$K_{ом} = \frac{G_{изд}}{C_n} .$$

Потребителната стойност на изделието се **измерва** чрез номиналната величина на характерен негов технико-експлоатационен **параметър** или **показател** - номинална мощност, минимална температура на охлаждане, разход на гориво на 100 км и др.

2) **стойностен показател** – използва се коэффициентът на материалопоглъщаемост (K_{mn}),

който показва относителния дял на **материалните разходи** (P_{mat}) в **общите производствени разходи** (P_{pr}) за изработването на определено количество готова продукция и се изчислява по формулата:

$$K_{mn} = \frac{P_{mat}}{P_{pr}} .$$

Коефициентът на материалопоглъщаемост може да се използва за сравнителен анализ на материалните разходи в различни индустриални предприятия, производства или производствени звена.